

Princ Valijant®

DEVETNAESTI TOM: 1975–1976.
HAROLD R. FOSTER DŽON KALEN MARFI

S engleskog preveo
Goran Skrobonja

Čarobna
knjiga

CRTAČ MAD MAGAZINA ANDŽELO TORES GOVORI O TOME KAKO JE CRTAO UMESTO DŽONA KALENA MARFIJA

Ovaj razgovor između Andela Toresa i urednika *Fantagrafiksa* Majkla Katrona zbio se 2016.

MAJKL KATRON: *Nazivali ste Džona Kalena Marfija „Džek“. Ja nikada nisam imao priliku da ga upoznam, jesu li ga svi tako zvali?*

ANDŽELO TORES: On je sebe nazivao Džek, pa smo mu se tako obraćali.

MK: *Čini mi se da ste vi, pomoćnik i prikriveni crtač, radili najviše i najduže na Velikom Benu Boltu, a najmanje vas pominju. Da li znate datum prvog dnevnog kaiša koji ste radili za taj strip?*

AT: Moja prva nedelja rada na dnevnim kaiševima *Velikog Bena Bolta* bila je ona od 13. do 18. februara 1967.

MK: *Na koliko ste dnevnih kaiševa radili?*

AT: Odradio sam kasnije iste godine još četiri nedelje dnevnih kaiševa. Sve su to bile završene olovke i tuševi. Februar 13–18, 27. februar – 4. mart, 3–8. april, 24–29. april, 7–12. avgust.

MK: *A prvi nedeljni datum?*

AT: Moja prva nedeljna strana *Velikog Bena Bolta* bila je objavljena 8. oktobra 1967.

MK: *A poslednji nedeljni datum?*

AT: Poslednja je bila 19. novembra 1972.

MK: *Kako ste dobili taj posao?*

AT: Posle odlaska iz Bruklina, Al Vilijamson i ja ponovo smo bili komšije.

On je bio u državi Njujork, a ja nedaleko u Pensilvaniji. Često smo se viđali i saradivali na nekoliko projekata.

Godine 1966. pomagao sam mu na *Ripu Kirbiju*, koji je radio za Džona Prentisa. Te godine takođe sam radio olovku i tuš dve nedelje za njega na *Ripu Kirbiju*™. Kad je Džon Kalen Marfi pozvao

Vilijamsona da proveri da li bi on mogao da pomogne na *Velikom Benu Boltu*, Al – koji je tada imao mnogo posla – rekao je Marfiju da bih verovatno ja mogao to da uradim.

MK: *Kakav je bio vaš poslovni odnos sa Marfijem?*

AT: Tih pet nedelja dnevnih kaiševa bilo je raštrkano tokom godine 1967. Marfi i ja se nikad nismo sreli, i sve smo obavljali preko telefona. Dopadalo mu se ono što sam radio na dnevnim kaiševima i razgovarali smo dugo svaki put kada sam radio novu nedelju dnevnih kaiševa.

MK: *Kažete da ste ga sreli samo jednom, u njegovoj kući. Po čemu pamтите tu posetu?*

AT: Kad je odlučio da mi poveri nedeljnu stranu na osnovu onoga što sam radio na dnevnim kaiševima, tražio je da dođem do njegove kuće u Kos Kobu, u Konektikatu. Proveli smo lepo popodne, i za to vreme sam se upoznao s njegovom porodicom, a on mi je pokazao slike i ilustracije koje je radio tokom godina. Sjajan ilustrator, bio je sve ljubazniji kako je popodne odmicalo. Dogovorili smo se ujedno oko nedeljne stranice *Bena Bolta*. To je bio jedini naš susret tokom godina u kojima sam radio na njegovom stripu.

MK: *Koliko ste često posle toga razgovarali preko telefona?*

AT: Razgovarali smo preko telefona često tokom tih godina, zvali jedan drugog svake nedelje ili svakih par nedelja. Po završetku razgovora o stripu, ćaskali smo neko vreme i smejali se malo ovome ili onome.

MK: *Koliko ste često razgovarali sa Eliotom Kaplinom i kako biste opisali taj odnos?*

AT: Nikada nisam razgovarao sa Eliotom Kaplinom za sve to vreme dok sam radio na *Benu Boltu*. On je slao scenarije za dnevne kaiševe i nedeljnu stranu Marfiju, koji bi potom poslao meni moj scenario. Mislim da je u nekoliko navrata Kaplin to slao direktno meni pošto priča sa nedeljne strane nije imala veze sa pričom na dnevnim kaiševima, bile su sa potpuno različitim zapletima.

MK: *Da li ste vi kolorisali strip?*

AT: Kad sam počeo da radim nedeljne strane, slao sam ih Džeku u Kos Kob. Strana je bila potpuno završena u olovci i tušu izuzev lica devojaka, koja je on želeo da radi u svom stilu. Ja sam tuširao Bolta i sve ostalo u stripu. Takav aranžman smo imali do kraja godine. Strana od 7. januara 1968. bila je poslednja koju sam mu poslao poštom. Tada mi je rekao da tuširam sve i šaljem stranice pravo u *King Fičers*, što sam i radio otad pa do novembra 1972, kad sam prestao. Za to vreme, slali su mi kopije strana da ih kolorišem i vraćam, ali koliko se sećam, desilo se to samo nekoliko puta.

MK: *Kakav ste odnos imali sa sindikatom?*

AT: *King Fičers sindikejt* bio je svestan toga da ja radim nedeljnu stranu, ali niko nikad ništa nije pomenuo u vezi s tim.

MK: *Da li je to dovelo do novih prilika za vas?*

AT: Za vreme moje druge ili treće godine, kada sam radio stranu sa *Benom Boltom*, pozvao me je glavni urednik za stripove u sindikatu i upitao me da li bih bio spreman da preuzmem strip hitno, ukoliko se desi nešto što bi to činilo neophodnim. Mislim da sam odgovorio da to zavisi od stripa, i ostavili smo sve na tome.

MK: *Znam da ste rekli da je porodica donekle osetljiva u pogledu prikrivenog rada, ali danas su svi toga svesni, i gleda se na to kao na nešto normalno. Drugim rečima, pukla je bruka (ako to uopšte može tako da se kaže), pa vas molim da samo kažete šta ste radili, i kako.*

AT: Pretpostavljao sam da bi porodica mogla da bude osetljiva što se toga tiče, ali nisam mogao to zaista da znam. Oponašao sam Marfijev stil i potpisivao njegovo ime na stranici, i nikad nisam tražio da budem naveden tu kao autor.

Angelo Torres worked with future Prince Valiant artist John Cullen Murphy on these Big Ben Bolt strips for April 4, 1967 (daily; ABOVE) and Jan. 5, 1969 (Sunday; OPPOSITE).

MK: Šta je vama to značilo kao radni zadatak? Da li vas je zadovoljavalo umetnički?

AT: Bio sam veoma zadovoljan zbog rada na *Benu Boltu*. Naposljetku, bio je to pustolovni strip za veliki sindikat, koji je pisao vrhunski pisac, a bio je crtan u stilu umetnika kome sam se dugo divio. Bilo je uvek lepo čuti da je Marfi zadovoljan onim što sam sa tim stripom radio.

MK: Šta vam se dopadalo u vezi s tim? Pomenuli ste avanturu na Dalekom istoku i crtanje kineskih džunki i drugih egzotičnih stvari.

AT: Dopadali su mi se zapleti koje je Eliot Kaplin stvarao pošto je Ben Bolt napustio boks. Postao je to pustolovni strip sa linijama priče koje su vodile likove do tajanstvenih i egzotičnih mesta zabavnih za ilustriranje.

MK: Šta vam se nije dopadalo?

AT: Malo je toga bilo za nedopadanje. Bila je to samo jedna strana nedeljno, što mi je ostavljalo dovoljno vremena da radim na drugim projektima.

MK: Zašto ste odlučili da to napustite? Jeste li još radili za Mad u godinama kada ste crtali Velikog Bena Bolta?

AT: Godine 1972. zaključio sam da je vreme da ostavim *Velikog Bena Bolta*.

Godine 1969. počeo sam da radim za *Mad* magazin i taj posao, zajedno sa drugim zadacima, počeo je da mi oduzima najveći deo vremena. Marfi-jev prelazak na *Princa Valijanta* bio je još jedan faktor koji me je podstakao da odem. U godinama koje su usledile, izgubio sam iz vidokruga *Velikog Bena Bolta* i nisam znao da je on nastavljen sa različitim crtačima.

MK: Na kojim ste još stripovima radili kao skriveni crtač ili asistent?

AT: Uradio sam dve nedelje *Ripa Kirbija*™, nedelju dana *Tajnog agenta X-9*, pa čak i nekoliko nedeljnih strana *Malog Abnera* za Ala Kepa.

MK: U retrospektivi, da li je prikriveno crtanje bio dobar potez što se karijere tiče?

AT: Nikad nisam zažalio ni zbog jednog poteza u karijeri, ukoliko mi je on omogućavao da i dalje crtam.

MK: Čime je Foster najviše uticao na vas i na ostale fliglove [grupa crtača — među kojima i Tores, Frenk Frazeta, Roj Krenkel i drugi — koji su saradivali sa Alom Vilijamsonom na različitim stripovima]? Kako su ga oni gledali i šta su govorili o njemu?

AT: *Princ Valijant*® Harolda Fostera vizuelno je najupečatljiviji i najlepše nacrtani strip svih vremena. Nema mu

ravnog. U našoj grupi on je bio izvor inspiracije, nešto u šta smo mogli da zurnimo i divimo se pre nego nešto što bismo oponašali. Mislim da Fosterov *Tarzan* možda ima mnogo veći uticaj na naš rad nego *Princ Valijant*®.

MK: U čemu sagledavate Fosterov uticaj na stripove i crtače stripova generalno?

AT: Teško je proceniti uticaj Harolda Fostera na svet crtanja stripa. Mišljenja o razmerama tog uticaja obično variraju. Zadovoljstvo je znati da je toliko njegovih dela dostupno publici, koja u njima uživa, i studentima umetnosti, da ih proučavaju i uče iz njih.

MK: Na kraju, šta biste voleli da kažete o Fosteru kao crtaču/pripovedaču i njegovom značaju za vas?

AT: *Princ Valijant*® će, po mom mišljenju, uvek biti najkvalitetniji strip. Veličanstveni crtež ne šteti detalje i neverovatno dobro dočarava raskoš i konflikte tog doba. Tekst, koji se pojavljuje u svakom kadru i sadrži i dijalog, briljantno je napisan i nadopunjuje crtež. Uvek se zapanjim kad to vidim.

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

PRINC VALIJANT NASTAVLJA DA PRIPOVEDA O PUSTOLOVINI IZ VREMENA KADA JE TEK POSTAO SER GAVEJNOV ŠTITONOŠA.

„IZGUBILI SMO NEKOLIKO ORUŽNIKA PRE NEGO ŠTO SMO STIGLI DO SUMNJIVO BEZBEDNE KULE. BEZBEDNI JESMO BILI, ALI U KLOPCI.“

„ZA SVE VREME TOG METEŽA, LEDI ALISON JE OSTALA MIRNA: 'ZAMAK MOG BUDUĆEG MUŽA MANJE JE OD SEDAM KILOMETARA ODAVDE. MOŽDA BI SIGNALNA VATRA PRIVUKLA PAŽNJU NA NAŠE NEPRILIKE.“

„I TAKO SMO UPALILI VATRU I PREBACILI PREKO NJE NAVLAŽENE OGRTAČE DA BISMO STVORILI STUB DIMA. SADA JE RULJA PROGNAHNIH DONELA STABLA DRVETA SA ZAREZIMA UMEŠTO STEPENICA I JURNULA NA BEDEM.“

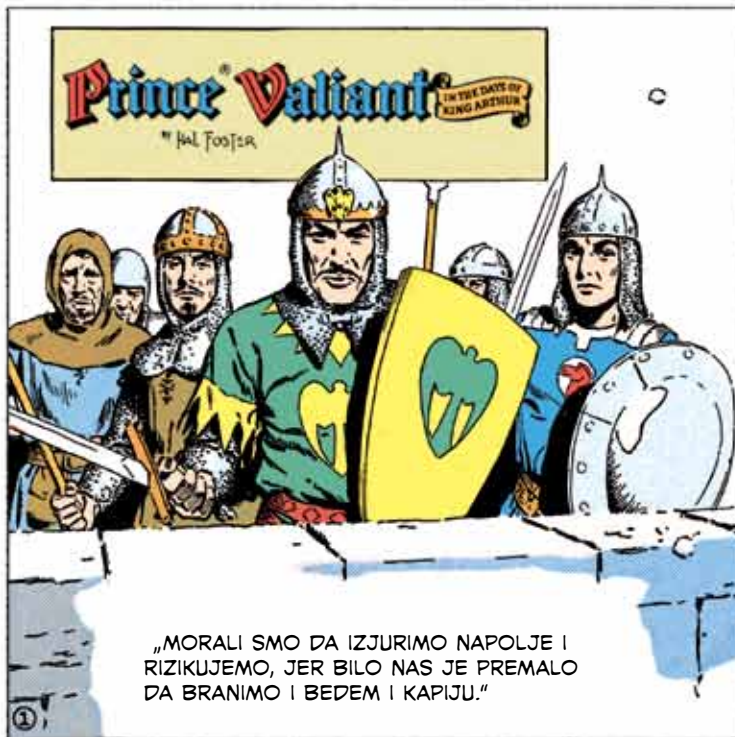
„BILI SU POTPUNO NEUŠTRAŠIVI, JER SMRT JE ZA NJIH BILA SAMO OLAKŠANJE OD BEDE U KOJOJ SU ŽIVELI. GAVEJN NIJE ZABORAVIO NA OBUKU SVOG ŠTITONOŠE: 'NEMOJ SAMO DA SECKAŠ', POSAVETOVAO ME JE, 'ZABADAJ, REŽI, SECI UVIS, I NE PREKRIVAJ OČI ŠTITOM.“

„NAPAD NA ZIDOVE JE POSUSTAO I MI SMO SPUSTILI POGLED... DONELI SU OGROMNO DEBLO KAKO BI GA UPOTREBILI KAO OVNA, A MI NISMO IMALI STRELCE DA IH U TOME SPREČIMO! NITI JE BILO DOVOLJNO LJUDI DA BRANE I KAPIJU I BEDEM!“

„JEDINA NADA BILA NAM JE DA IZJURIMO I SEBI PROKRČIMO PUT. NEKI OD NAS BI MOŽDA I PREŽIVELI.“

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

„VELIČANSTVENO HRABRA, LEDI ALISON JE PROŠLA NA KONJU KROZ RULJU. STAJALI SU SA STRAHOPOŠTOVANJEM, SPUSTIVŠI ORUŽJE.“

„NA BEZBEDNOJ UDALJENOSTI, PODBOLA JE KONJA MAMUZAMA I ODGALOPIRALA PREMA UDALJENOM ZAMKU.“

„SA URLIKOM BESA, PROGNAJICI SU SE VRATILI NAPADU. ALI NJIHOV ŽAR JE SPLASNUO, JER SU ZNALI DA ĆE OPSEDNUTOM TORNJU UBRZO STIĆI POMOĆ.“

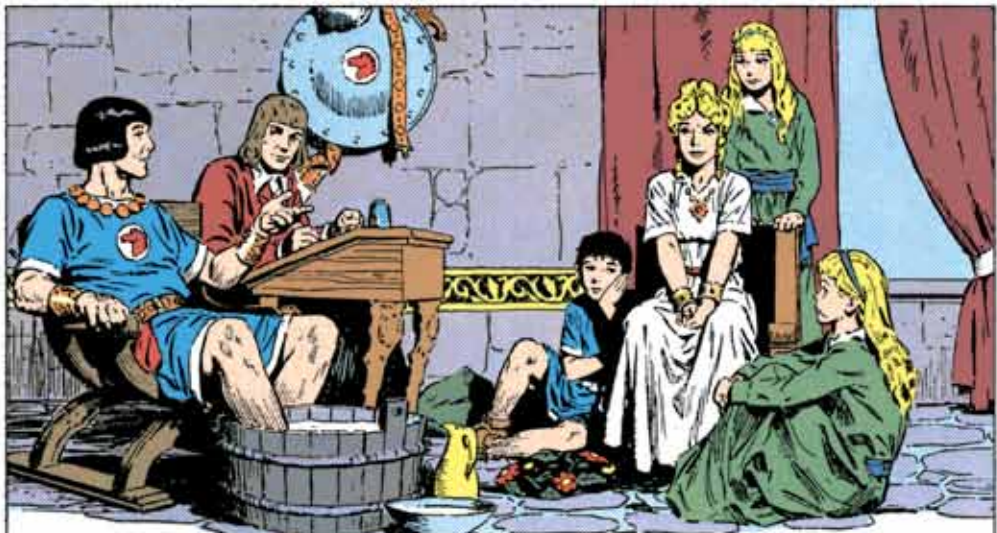
„POMOĆ JE STIGLA U SUTON. ALI U TO VREME, I POSLEDNJI PROGNAJICI NESTALI SU U POMRČINI ŠUME. ZATO SMO OTVORILI KAPIJU I IZJAHALI IM U SUSRET.“

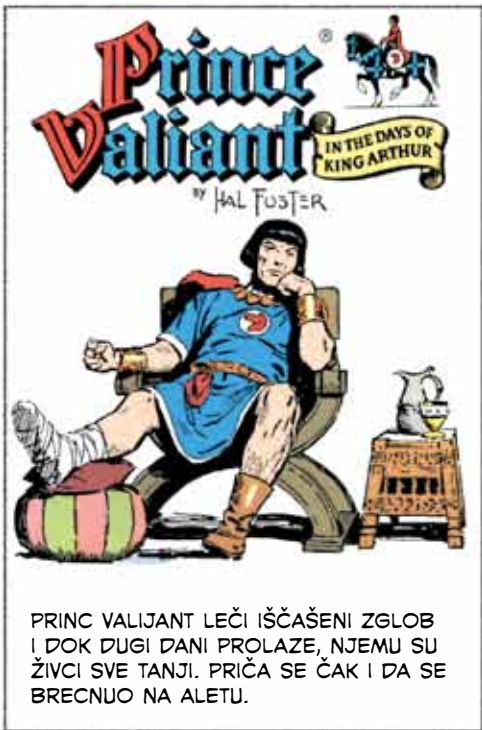
„VRATILI SMO SE SA NJIMA U ZAMAK, DOVRŠIVŠI SVOJ ZADATAK. LEDI ALISON SE LEPO UDALA ZA SVOG VERENIKA. BILO JE GOZBI I PLESA, I DOVOLJNO LJUPKIH GOSPI DA SER GAVEJN S NJIMA VODI LJUBAV. PROŠLA JE PRIJATNA SEDMICA.“

„ONDA JE JEDNA LEPA GOSPA POMENULA BRAK, I SAMO SAT KASNIJE, GAVEJN SE ZAPUTIO PREMA KAMELOTU!“

„I TO JE“, ZAKLJUČI VAL, „PRIČA O DIČNOJ GOSPI.“
 „JESI LI SIGURAN DA NIŠI I TI STEKAO NAKLONOST OČIJU NEKIH OD TIH LJUPKIH GOSPI?“, PITA SUMNJIČAVO ALETA.
 „O, SVAKAKO“, ODGOVARA VAL ZAČIKAVAJUĆI JE, „ALI BIO SAM U TIM DANIMA VEOMA MLAD, TAKO DA JE POSREDI SVAKAKO BIO NJIHOV MATERINSKI INSTINKT.“
 „RAZVRATNIČE!“, ODBRUSI MU ALETA.

PRINC VALIJANT LEČI IŠČAŠENI ZGLOB I DOK DUGI DANI PROLAŽE, NJEMU SU ŽIVCI SVE TANJI. PRIČA SE ČAK I DA SE BREČNUO NA ALETU.

NIJE ZABELEŽENO KO JE POBEDIO U SVAĐI KOJA JE USLEDILA, ALI VAL IZGLEDA KAO DA MU JE LAKNULO KAD MU SLUGA DONESE POZIV OD KRALJA.

„BOLTAR SE VRATIO SA VEOMA VAŽNIM INFORMACIJAMA, JER KRALJ JE SAZVAO SEDNICU SAVETA.“

BOLTAR IM DONOSI ZASTRAŠUJUĆU PRIČU: „IZ AFRIKE JE DOŠLA FLOTA BRODOVA, KAO INVAZIJA SKAKAVACA. MORNARICE UNUTRAŠNJEG MORA BILE SU ZATEČENE TIME I PROĆI ĆE MESECI TERORA PRE NEGO ŠTO USPEJU DA SE UJEDINE U ODBRANI.“

„POŠTO SAM IMAO BRŽI BROD, PRATIO SAM IH. KUD GOD DA SU ZAŠLI, TAMO SU OSTALI SAMO SMRT I PEPEO. JA SAM NAVIKNUO NA RAT, ALI NIKAD NISAM PRISUSTVOVAO TAKO ZVERSKOJ BRUTALNOSTI POPUT ONOGA ŠTO JE TA TAJANSTVENA FLOTA OSTAVILA ZA SOBOM.“

„ZAROBILI SMO JEDAN BROD KOJI JE ZAOSTAO ZA OSTALIMA I PRIMORALI NJEGOVOG KAPETANA DA NAVEDA IME SVOG VOĐE. 'BELA GROSİ', REKAO JE ON PRE NEGO ŠTO JE UMRO.“

BELA GROSİ, BOGAT, AMBICIOZAN I BESKRUPULOŽAN, OD DEČAČKIH DANA PLANIRAO JE DA STVORI SEBI CARSTVO BAŠ KAO ALEKSANDAR, CEZAR I ATILA PRE NJEGA. USPEH MU JE NADOHVAT RUKA.

Prince Valiant
IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

SA TIM CILJEM NA PAMETI, NAGOMILAO JE VELIKO BOGATSTVO KAO BANKAR I TRGOVAČ. NIJE IMAO SKRUPULA KOJI BI GA KOČILI U NAPREDOVANJU.

PRE TRI GODINE JE POKRENIO OSTVARENJE SVOG PLANA. ODLAZIO JE U BRLOGE GUSARA I PIRATA I IZLAGAO IM SVOJ AMBICIOZNI PLAN: „NEMA PIRATSTVA SLEDEĆE TRI GODINE. POSTAĆETE MIROLJUBIVI TRGOVCI... SVE DOK NE SVANE 'DAN'."

„JA ĆU VAS SNABDEVATI NOVCEM I ROBOM, ALI KADA KUCNE ČAS, OKRENUĆETE LAPE PREMA MESTU SASTANKA I STIĆI TAMO NA TAJ DAN."

„DA SE ODREKNEMO PIRATSTVA NA TRI GODINE? PA TO JE NAŠA PROFESIJA, NAŠ NAČIN ŽIVOTA.“
BELA ODGOVARA: „POSLE TRI GODINE MIRA, MORNARICE UNUTRAŠNJEG MORA ĆE SE OPUSTITI. ZAŠTO DA BUDU SPREMNI ZA BORBU KAD BORBE NEMA? MORE ĆE BITI NAŠE."

PROŠLE SU TRI GODINE I STIGAO JE „DAN“, A LAPE SU DOŠLE SA SVIH STRANA MORA. BIO JE TO MORSKI OLOŠ ŽELJAN DA POHARA SVETSKE GRADOVE.

BOLTAR SE ZAPUTIO KUĆI KADA JE UGLEDAO OGROMNU FLOTU KOJA JE POČELA OSVAJAČKO PUTOVANJE. ON NASTAVLJA SVOJU PRIČU PRED SAVETOM...

„... UNIŠTILI SU SVE NA AFRIČKOJ OBALI, A ONDA PREPLOVILI DO RIMA, NE OSTAVLJAJUĆI NIŠTA ŽIVO ZA SOBOM. KAD SU KRENULI NA ZAPAD, ZNAO SAM ŠTA IM JE CILJ I RAZVIO JEDRA ZA POVRATAK KUĆI."

„DAKLE, DOLAŽE OVAMO“, KAŽE VAL. „NAŠ NAJBZRŽI BROD MORA IZVEŠTAVATI O SVAKOM NJIHOVOM POKRETU NA MORU, A KONJANICI IH MORAJU PRATITI PO OBALI."

TEROR SE ŠIRI ZEMLJAMA SEVERA DOK STRAŠNA FLOTA BELE GROSIIJA NAPREĐUJE I OSTAVLJA ZA SOBOM PEPEO I SMRT.

KONJANICI IZVEŠTAVAJU O NJIHOVIM POKRETIMA SA KOPNA.

A KRALJ TULE ŠALJE SVOJE NAJBRŽE LAPE DA NOSE GLAS O BELINOM NAPREDOVANJU, I SVI IZVEŠTAJI SU STRAŠNI.

BELA PRAVI SAMO JEDNU GREŠKU: PRELAZI U BRITANIJU DA OPLJAČKA VINČESTER. NJEGOVI LJUDI SE SUKOBLJAVAJU SA VITEZOVIMA KRALJA ARTURA NA KONJIMA. TO JE SKUPA LEKCIJA I DRAGO IM JE KAD USPEJU DA UMAKNU NA SVOJE LAPE.

KRALJ AGUAR, VAL I BOLTAR POMNO PRATE PRETNJU KOJA SE PRIMICE. AGUAR PROGOVARA: „NAŠI VIKINZI SU RAŠTRKANI NADALEKO I NAŠIROKO I VRATIĆE SE KUĆI TEK NA JESEN. MORAMO POTRAŽITI POMOĆ.“

VAL SKAČE NA NOGE: „BELA GROSII NEĆE IMATI MNOGO TOGA DA OPLJAČKA KAKO BUDE IŠAO NA ISTOK, SA ZIMOM KOJA SE BLIŽI. MENI SE ČINI DA MU JE CIJL TESALRIGA NA BALTIKU!“

TESALRIGA, BOGATA I MOĆNA, SA TRGOVAČKIM PUTEVIMA PREMA ISTOKU, SEVERU I ZAPADU. JOŠ NEPOBEĐENA, MADA SU MNOGI POKUŠALI.

PRINC VALIJANT RAZVIJA JEDRA I PLOVI U TESALRIGU KAKO BI ZATRAŽIO POMOĆ KRALJA LEOFRIKA.

NIJE NIKAKVO ČUDO ŠTO JE TESALRIGA VIDELA LEĐA SVIM OSVAJAČIMA. OGRMNE KULE NA KRAJU SVAKOG MOLA ČUVAJU LUKU.

A NA KOPNU, TVRĐAVA ŠTITI GRAD IZA ZIDINA.

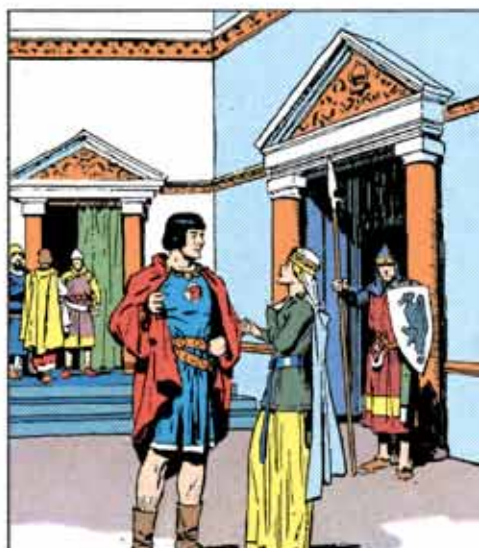
VAL NE TRAČI VREME NA TO DA LEOFRIKU GOVORI O NADOLAZEĆOJ BELINOJ FLOTI. OGLAŠAVA SE TRUBA I ZA SAMO NEKOLIKO MINUTA OKUPLJAJU SE RATNI KAPETANI.

JEDAN SAT KASNIJE, PRIPREME ZA RAT SU U TOKU. LEOFRIK SE OKREĆE VALU: „POŠTO JE NAŠE OSTRVO MALO, A BOGATSTVO VELIKO, MNOGE SU VOJSKOVOĐE POKUŠALE DA NAS OSVOJE. SVI SU PROPALI.“

KRAJEM DANA, ODBRANA JE PRIPREMLJENA. NA TOM STENOVITOM OSTRVU NE POSTOJI MESTO GDE BI BROD MOGAO DA PRISTANE OSIM LUKE, A KADA JE VELIKI LANAC PODIGNUT PREKO KANALA, TESALRIGA JE BEZBEDNA.

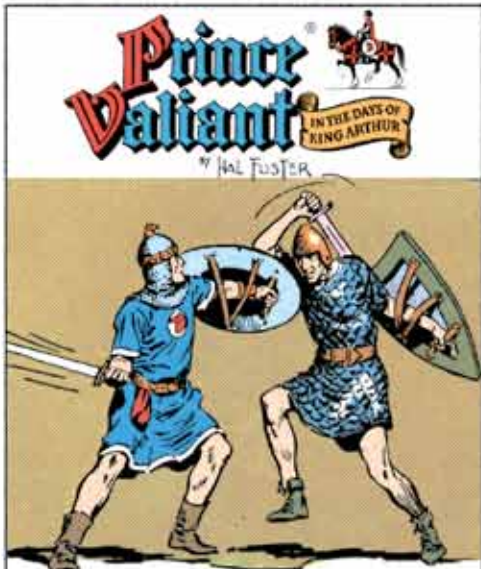
ZAUSTAVLJA GA GOSPA PLEMIČKOG DRŽANJA. „SER VALIJANTE, VI STE STEKLI SLAVU MAČEM I ŠTITOM. DA LI BISTE PODUČILI KRUNSKOG PRINCA ODA VEŠTINI BORBE?“

JEDAN POGLED NA ODA DOVOLJAN JE DA BUDE JASNO DA ON NIKADA NEĆE BITI RATNIK. MOĆNI KRALJ TESALRIGE IMA NESPOSOBNOG NASLEDNIKA.

1964

2-16

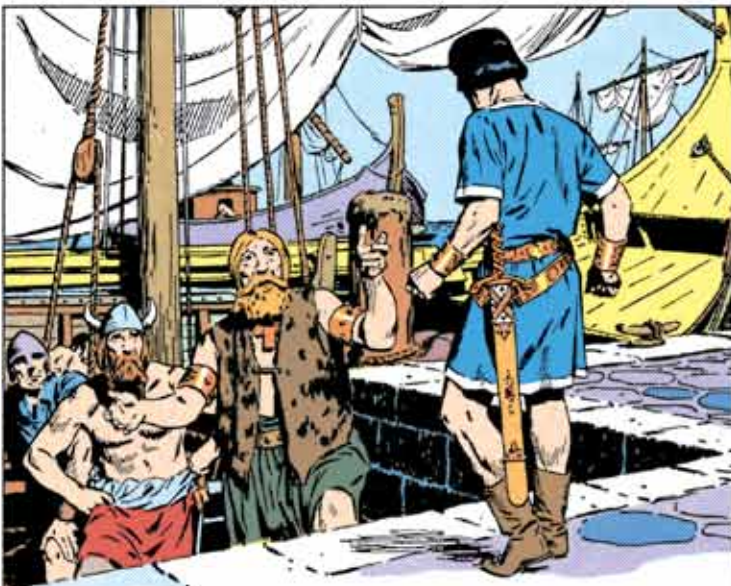
NA ZAHTEV PRINCEZE GRANIJE, PRINC VALIJANT POKUŠAVA DA OBUČI KRUNSKOG PRINCA, ALI ODOVI SLABI POKUŠAJI IZA- ZIVAJU IZRAZ PREZRIVOSTI U GRANIJINIM OČIMA.

SA LJUTITIM REŽANJEM, ODO BACA SVO- JE SEČIVO. „NISAM JA TAMO NEKI RATNIK RMPALIJA! JA SAM FILOZOF, NAUČNIK, PESNIK! KAD KUCNE MOJ ČAS, VLADAČU TESALRIGOM MOZGOM, JER UM CARUJE, A SNAGA KLADE VALJA!“

„AMA, FALI TEBI POMALO OD OBOJE“, MRMLJA VAL DOK IZLAZI IZ SOBE. GRANIJA STOJI U PREDVORJU. SUZE STIDA BLISTAJU JOJ NA OBRAZIMA. „PA ONA NJEGA VOLI! KAKO JEDNA TAKO GORĐA LEPOTICA MOŽE DA VOLI KLIPANA KAO ŠTO JE ODO?“, RAZMIŠLJA VAL.

POMALJAJU SE VAŽNIJI DOGAĐAJI. VALOV BROD SE VRAĆA I IZVEŠTAVA: „NISMO MOGLI DA SE VRATIMO U TULU, JER JE STRAŠNA FLOTA BELE GROSIIJA ISPUNILA TESNAC IZMEĐU DANSKE I TULE. SAMO SU NEKOLIKO DANA IZA NAS.“

JOŠ JEDAN BROD STIŽE SA ZNAČAJNIM GOSTOM — ERLOM DUPIJEM, VISOKIM KANCELAROM KRALJA LEOFRIKA IZ TESALRIGE, SADA U POVRATKU IZ SVOJIH POKUŠAJA DA OBEZBEDI POMOĆ DANACA.

U PRESTONOJ DVORANI, ON IZNOSI IZVEŠTAJ. „NE, DANCI NEĆE POSLATI FLOTU. U STVARI, ONI SE NADAJU DA ĆE OTERATI BELU GROSIIJA I ČITAVU NJEGOVU FLOTU.“ A FLOTA? „O, SVE JE BLIŽE I BLIŽE, PLJAČKA USPUT. MOŽDA I NE STIGNE OVAMO!“

DUPIJ JE DRUGI U LANCU KOMANDE, POSLE KRALJA LEOFRIKA, I NJEGOVA ODANOST JE NEUPIITNA. IPAK, NJEGOV IZVEŠTAJ SE RAZLIKUJE OD IZVEŠTAJA VALOVIIH MORNARA. MOŽDA SU MORNARI PRETERALI.

Prince Valiant IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

AKO PRINC VALIJANT IOLE SUMNJA U DUPIJEVU ODANOST, TE SUMNJE UBRZO BIVAJU RASPRŠENE. ON SA BEZGRANIČNOM ENERGIJOM GOTOVO SASVIM LIŠAVA TVRĐAVU RATNIH MAŠINA KAKO BI OJAČAO ODBRANU LUKE.

POKAZUJE VALU VELIKU MAŠINU KOJA PODIŽE LANAC ZA ZATVARANJE ULAZA U LUKU. TOLIKO JE SAVRŠENO IZBALANSIRANA DA JEDAN ČOVEK MOŽE NJOM DA UPRAVLJA.

KRUNSKI PRINC ODO, KOME SU DOSADNE SVE TE PRIPREME ZA RAT, JAŠE DO GRADA I PRED PALATOM SILAZI SA KONJA NA SVOJ UOBIČAJENI NAČIN. OVO JE NJEGOV OMILJENI SAT.

SAD SE NJEGOVI MUDRACI OKUPLJAJU I ČITAJU DELA PESNIKA I FILOZOFA, A ODO VISOKOPARNIM GLASOM DEKLAMUJE TE REČENICE, JER SEBE SMATRA MUDRACEM IAKO TEŠKO DA UOPŠTE RAZUME NJIHOVO ZNAČENJE.

PRINCEZA GRANIJA GLEDA U TOG LAKRDIJAŠA SA IZUZETNIM PREZIROM. POZNAJE GA JOŠ OD DETINJSTVA. UŠUŠKAN JE, RAZMAŽEN I SVI MU POVLAĐUJU. HOĆE LI SE NJEGOVA MUŠKOST IKAD PROBUDITI?

TIK IZA HORIZONTA, STRAŠNA FLOTA BELE GROSIIJA U PENI PLOVI PREMA SVOM PLENU: DIVNOJ TESALRIGI, BISERU BALTIKA.

DOK SA NAJVIŠE OSMATRAČNICE DUPIJ TAKOĐE POSMATRA, KAO DA JE OČEKIVAO DOLAZAK PIRATA.

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

PRINCA VALIJANTA BUDI TREŠTANJE TRUBA KOJE SVIRAJU UZBUNU. SVEMOČNA PIRATSKA FLOTA BELE GROSIIJA JE STIGLA.

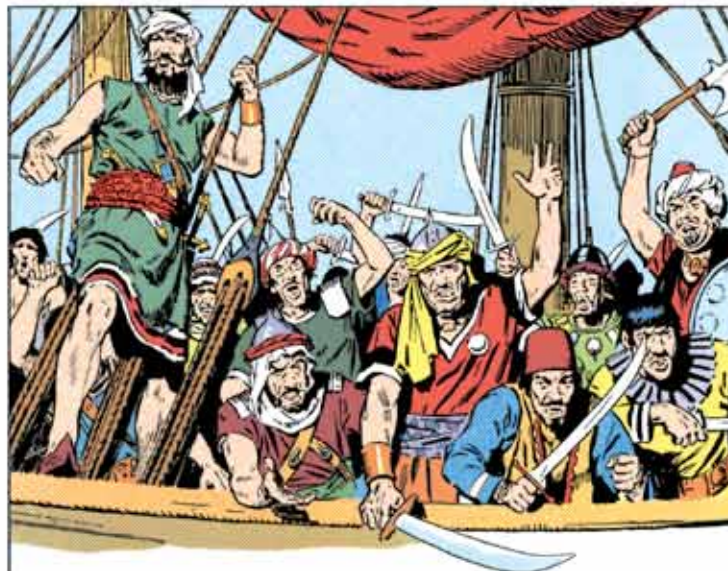
DOK VAL BUČNO JURI ULICAMA TESALRI-GE PREMA ODBRANAMA LUKE, PRIDRUŽUJE MU SE KRALJ LEOFRIK, SA SVOJIM SINOM ODOM, A ODO, PO OBIČAJU, NE ZNA GDE SU MU UZDE, A GDE SEDLO.

STRAŠAN JE PRIZOR FLOTE KOJA NADIRE. ČAK I SA OVE UDALJENOSTI ČUJE SE BUKA RATNIH BUBNJEVA I TRUBA.

NA SIGNAL SA BELINOG VELIKOG BOJNOG BRODA, SVA JEDRA SE SPUŠTAJU, SVA VESLA URANJAJU U VODU I BRODOVI SE PRIMIČU U LINIJI UPERENOJ PRAVO PREMA ULAZU U LUKU.

DOK SE PRIMIČU, ČUJU SE RATNE PESME I UDARANJE MAČEVA PO ŠTITOVIMA, A DIVLJI URLICI POSTAJU ZAGLUŠUJUĆI. DOVOLJNO DA I NAJSTAMENIJE SRCE ZATREPERI.

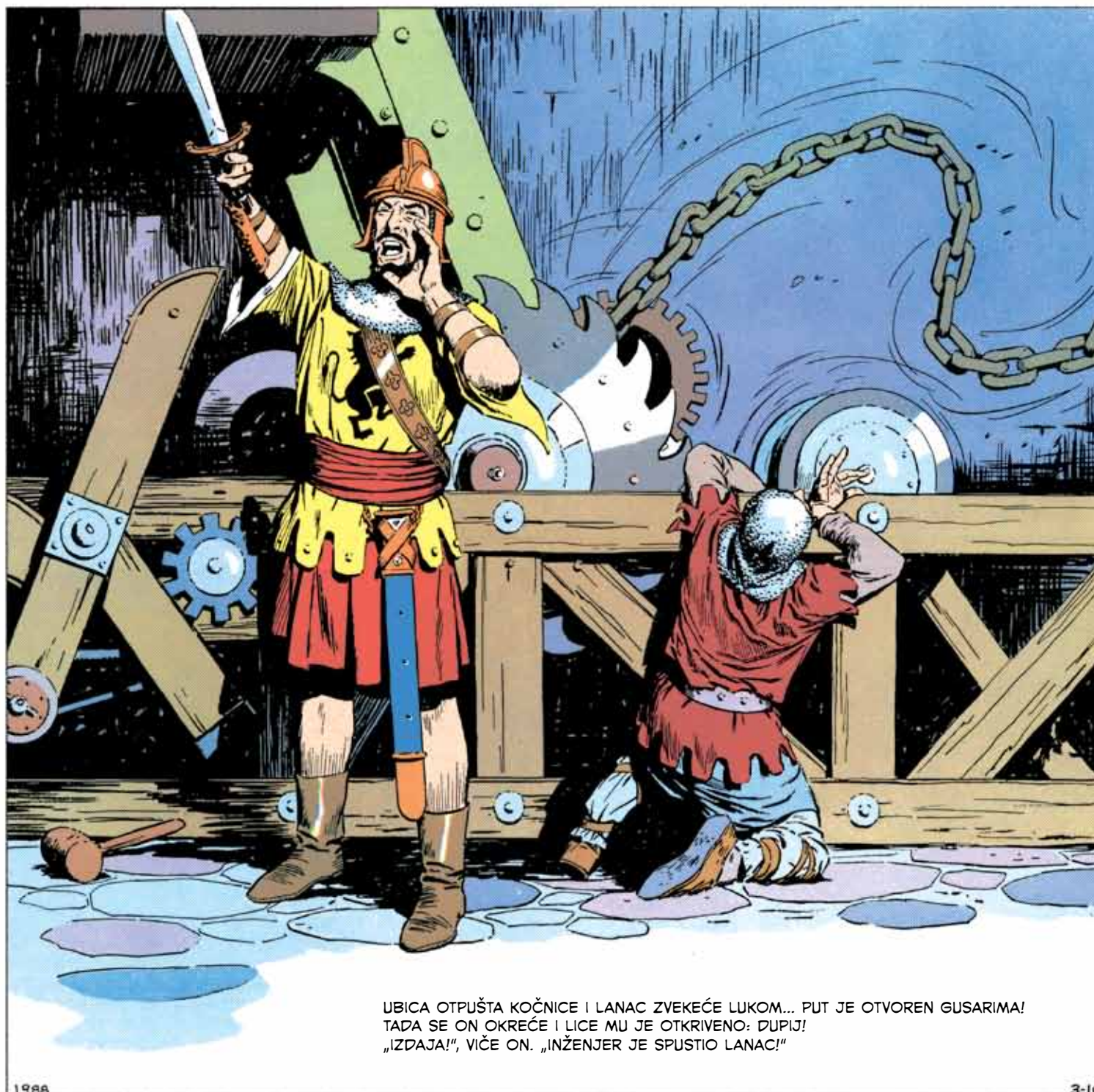
KRALJ LEOFRIK NIJE UZDRMAN GRAJOM, JER DO NJEGOVOG UVA DOPIRE PRIJATAN ZVUK: ZVUK PODIZANJA VELIKOG LANCA ZA ZATVARANJE ULAZA U LUKU.

DUPIJ ODLAZI U POSLEDNJI OBILAZAK ODBRANE, I ZAVRŠAVA U KULI LANCA.

SVA POSADA JE NAORUŽANA I NA BEMEMIMA. SAMO JE GLAVNI INŽENJER OSTAO DA PODESI ZUPČANIK KOJI DRŽI LANAC ZATEGNUT.

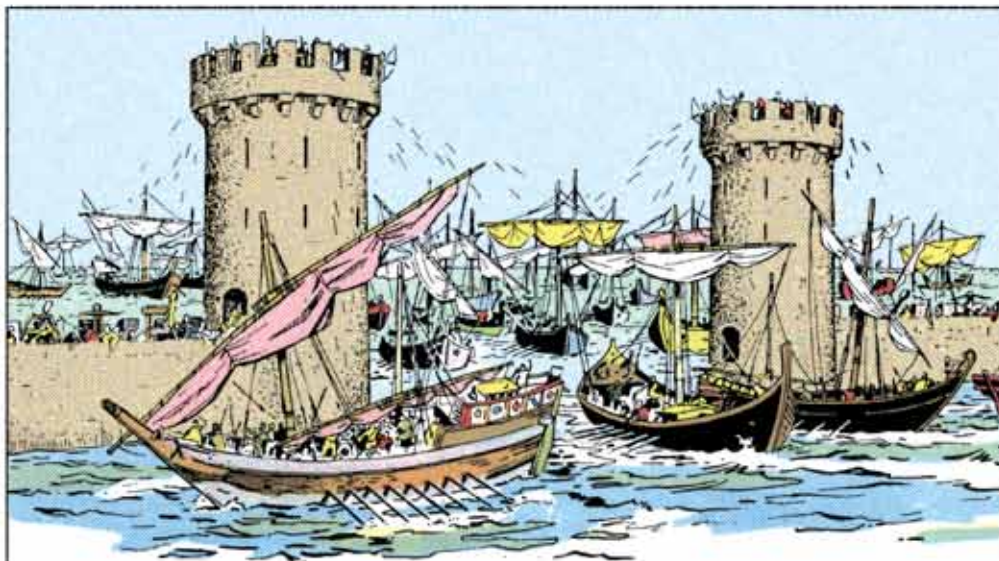

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

ALI TO UPOZORENJE STIŽE PREKASNO, NEPRIJATELJSKI BRODOVI VEĆ ULAZE U LUKU.

OKREĆU LEVO I DESNO DOK STRELCI SA KULA PRAVE HAOS MEĐU POSADAMA. IPAK, ONI I DALJE PRISTIŽU, ČITAVA VELIKA FLOTA, ČIJA VESLA DIŽU PENU NA TALASIMA.

DUPIJ JE LIŠIO TVRĐAVU RATNIH MAŠINA KAKO BI DOČEKAO NAPAD S MORA. ONE SU TOLIKO NAČIČKANE DA NE MOGU DA SE OKRENU I SUIČE SA NEOČEKIVANOM PRETNJOM IZ LUKE.

UBRZO ĆE BRANIOCI U KULI BITI ODSEČENI. „BORIM SE DOKRAJA“, KAŽE KRALJ LEOFRIK, „ALI TESALRIGA NE SME OSTATI BEZ KRALJA. PRINČE VALIJANTE, Povedi Krunskog Princa Oda na bezbedno, u tvrđavu.“

VAL TO I ČINI, ALI MORAJU DA SE BORE KAKO BI SE PROBILI. „ZAŠTO NISI UPOTREBIO MAČ?“, PITA VAL. ODO SE MRŠTI: „URADIO SAM TO NA SVOJ NAČIN.“

1989

3-23

LUKA JE SADA PUNA BRODOVA BELE GROSIIJA, ALI GLAVNA BORBA JE KOD KULE LANCA, GDE JE KRALJ ZAUZE O UPORIŠTE.

„HRABROST JE ZA BUDALE“, MRMLJA ODO. „MOJ OTAC ZA BUDALA. ALI, AH, KAKO JE VELIČANSTVENA NJEGOVA LUDOST!“ ON SE OKREĆE DA SAKRIJE SUZU U OKU.

U ZORU, PRINC VALIJANT SE PENJE NAVRH TVRĐAVE I VIDI LUKU PUNU BRODOVA BELE GROSIIJA, KULE LANCA GDE SU SE KRALJ I ĐUPIJ BORILI GORE U PLAMENU.

ALI ZORA DONOSI LUPNJAVU NA ZADNJIJ VRATIMA... ĐUPIJ JE POBEGAO!

„KRALJ LEOFRIK JE DOPAO NEMILOSRDNIH ŠAKA BELE GROSIIJA“, KAŽE ĐUPIJ. „POLAKO ĆE GA MUČITI SVE DOK SE GRAD NE PREDA.“

„USLOVI MIRA SU SLEDEĆI: GRAD ĆE BITI OTVOREN NJIHOVIM LJUDIMA ZA TRI DANA PLJAČKE. GRAĐANI ĆE BITI POŠTEĐENI AKO SE NE BUDU OPIRALI.“

„KAO ZAPOVEDNIK VOJSKE, ZATRAŽIĆU PRIMIRJE I POKUŠATI DA UBLAŽIM BELINE ZAHTEVE.“ VAL JE VAN SEBE OD BESA. „KRALJ BI RADIJE UMRO POD TORTUROM NEGO PREDAO SVOJE LJUDE PUSTOŠENJU DIVLJIH BELINIH PIRATA! PRINC ODO JE REGENT ZA VREME KRALJEVOG ODSUSTVA — ŠTA ON KAŽE?“

ĐUPIJ SE OKREĆE ODU, S OSMEHOM. „VAŠA VISOSTI, KAO REGENT, ODGOVORNI STE DA SPASETE OČEV ŽIVOT.“

ĐUPIJ JE PLANIRAO ODBRANU TESALRIGE NA MAJSTORSKI NAČIN, A OPET NIŠTA NIJE USPEO. VAL POČINJE DA SUMNJA U NJEGOVU ODANOST.

PRILAZI MU GRANIIJA. „PRINČE VALIJANTE, ODU JE POTREBAN PRIJATELJ, INAČE ĆE UČINITI SVE ŠTO MU ĐUPIJ BUDE REKAO... A ĐUPIJ JE IZDAJNIK!“

Prince Valiant

IN THE DAYS OF KING ARTHUR
BY HAL FOSTER

BELA GROSU JE POSTIGAO LAKU POBEDU POSLUŽIVŠI SE PREVAROM. SADA, POŠTO MU JE FLOTA BEZBEDNO USIDRENA U ZAROBLJENOJ LUCI, ON OBRĆA PAŽNJU NA TVRĐAVU KOJA ČUVA GRAD.

U DOLINI IZA ZIDOVA ON POSTAVLJA TABOR BRANJEN HUMKAMA I JARKOM. U ŠUMI IZA TOGA, DIVNA STARA STABLA PADAJU POD UDARCIMA SEKIRA KAKO BI BILE NAPRAVLJENE RATNE MAŠINE.

BELA JE ZAPOČEO SA NAJGROZNIJOM TAKTIKOM RATOVANJA: OPSADOM, KOJA DONOSI GLAD, BOLEST I SMRT. KAO ADMINISTRATOR, DUPIJ MORA DA UVEDE STROGU PODELU NAMIRNICA; UMESTO TOGA, ON PROVODI VREME SA ODOM.

PRINC VALIJANT OSEĆA KAKO BES U NJEMU RASTE. U NEPRIJATELJSKOM TABORU SVI RADE NA PRIPREMAMA ZA OSVAJANJE GRADA, ALI U TESALRIGI NIKO NE RADI NIŠTA. ONA KAO DA JE SPREMNA DA PRIHVATI PORAZ.

„JEDNA DOBRA ČETA VITEZOVA NA KONJIMA OTERALA BI TAJ OLOŠ NAZAD U MORE!“, KAŽE VAL. JEDAN OFICIR MU ODGOVARA: „IMAMO MI KONJIČKU JEDINICU, ALI ONA NE BI NI ZECA ISTERALA IZ KUPUSA!“

1991

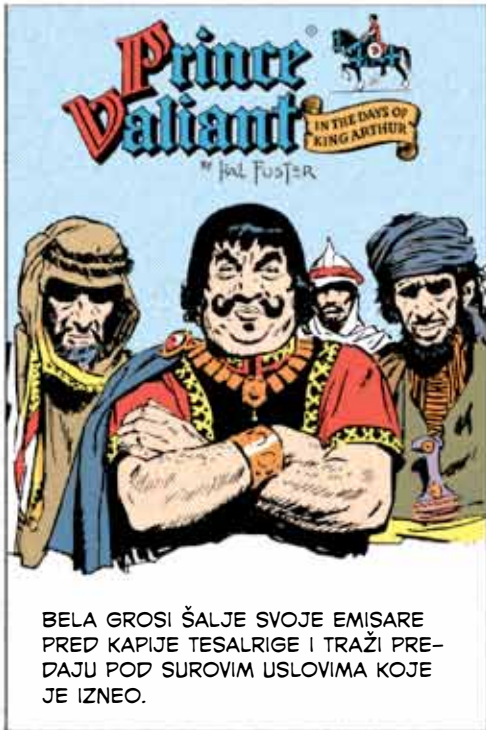

ISPOSTAVLJA SE DA JE TO CEREMONIJALNA ČETA — ULICKANA, IZGLANCANA I BESKORISNA.

MEĐUTIM, VALIJANT TRAZI DA KOMANDUJE, I ZAPOČINJE SA DUGIM I TEŠKIM ZADATKOM DA KICOŠE PREOBRATI U RATNIKE.

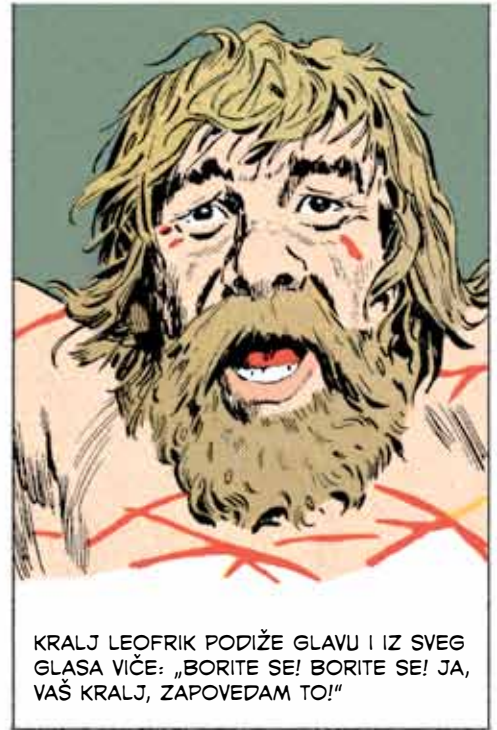
4-6

BELA GROSJI ŠALJE SVOJE EMISARE PRED KAPIJE TESALRIGE I TRAJI PREDAJU POD SUROVIM USLOVIMA KOJE JE IZNEO.

DA BI NAGLASIO SVOJE ZAHEVE, ON PRIKAZUJE ONO ŠTO JE OSTALO OD NJIHOVOG KRALJA: „EVO ŠTA SE DEŠAVA SA SVIMA KOJI SE OPIRU MOJOJ VOLJI!“

KRALJ LEOFRIK PODIŽE GLAVU I IZ SVEG GLASA VIČE: „BORITE SE! BORITE SE! JA, VAŠ KRALJ, ZAPOVEDAM TO!“

ODO JE POTRESEN. NIKADA NIJE ISKUSIO TAKVU SUROVOST. „MOJ OTAC, SIROTI MOJ OTAC!“ STENJE ON. DUPIJ ODGOVARA: „DUŽNOST VAM JE DA SPASETE OCA, PO SVAKU CENU. IDEM JA KOD BELE GROSIIJA DA POKUŠAM DA UBLAŽIM NJEGOVE OŠTRE USLOVE.“

DUPIJ KLEČI U PRAŠINI PRED BELOM. „GOSPODARU, JA SAM SVOJE OBAVIO, JER SAM UBEDIO PRINCA ODA DA PLATI OTKUPNINU I OTVORI KAPIJE GRADA AKO VRATIŠ KRALJA LEOFRIKA.“

„SPUSTIO SAM LANAC I PUSTIO TVOJU FLOTU U LJKU. PREMESTIO SAM SVE RATNE MAŠINE SA TVRĐAVE TAMO GDE SU TI PALE ŠAKA.“

„KAO SVOJ UDEO U PLJAČKANJU TESALRIGE, TRAJIM JOŠ I... GOSPU GRANIJU!“

PRINCE VALIJANT JE UVEŽBAO DOSTA RATNIKA U KONJIČKU JEDINICU.